

บทความวิจัย (Research Article)

แนวทางผสมผสานเชิงนโยบายของสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
A Policy-Mix Approach to Elderly Social Welfare:
The Case of Local Administrative Organizations
in Mueang Phayao District, Phayao Province

สุธินี ชูติมากุลทวี

Suthinee Chutimakulthawee

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ปฏิบัติงานในด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง และใช้เครื่องมือเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามผู้สูงอายุจำนวน 228 คน ประกอบกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผลการศึกษาพบว่า สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ (1) การจัดสวัสดิการตามกรอบภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากส่วนกลาง ได้แก่ การดำเนินการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นสวัสดิการที่เข้าถึงผู้สูงอายุได้รับมากที่สุด แต่ส่วนใหญ่ยังมีความต้องการด้านการเงินสูงมากขึ้นกว่าเดิมและให้อัตราเดียวกันทุกช่วงอายุ (2) การจัดสวัสดิการร่วมกันในลักษณะเครือข่ายในพื้นที่ที่มีความร่วมกับชุมชน หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ในด้านนี้งบประมาณในการสนับสนุนยังคงน้อยและบางสวัสดิการไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนผู้สูงอายุบางท่านมองเป็นภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าสวัสดิการ เป็นต้น และ (3) สวัสดิการที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับงบประมาณและการพิจารณาของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ปัจจัยที่ช่วยในการสนับสนุนให้การจัดสวัสดิการของหน่วยงานประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความร่วมมือภาครัฐและภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การขาดนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร กฎหมายที่ยังขาดความแน่ชัด การขาดแคลนบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุ และขาดการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร สำหรับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับมากที่สุดคือ สวัสดิการด้านสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านนันทนาการ การเงิน และความมั่นคงทางสังคม ส่วนสวัสดิการที่ได้รับน้อยที่สุดคือ สวัสดิการด้านที่พักอาศัย ดังนั้น การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการบูรณาการหน่วยงาน และใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการจัดทำนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

School of Political and Social Sciences, University of Phayao, Phayao 56000

*Corresponding author; suthinee.de@up.ac.th

(Received: 15 July 2025; Revised: 7 April 2026; Accepted: 11 May 2026)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2026.1>

คำสำคัญ: นโยบายผสมผสาน สวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to present the findings on approaches to providing social welfare for the elderly by Local Administrative Organizations (LAOs) in Mueang District, Phayao Province. The study employed a qualitative approach, with data collected through semi-structured interviews with welfare practitioners from six LAOs. Quantitative data were gathered using questionnaires administered to 228 elderly individuals, supplemented by informal interviews. The findings revealed that social welfare for the elderly can be categorized into three characteristics: (1) Welfare provision under centrally assigned mandates primarily features the elderly subsistence allowance, which is the most accessible benefit. Although recipients report varying and growing financial needs, providing different allowance rates based on age is not considered appropriate. Therefore, a uniform allowance rate should be provided to all older persons to ensure equality and fairness across age groups. (2) Collaborative welfare provision operates through local networks involving communities, government agencies, the private sector, and non-profit organizations. Nevertheless, funding is limited, and some benefits mismatch elderly needs; for instance, certain older individuals view the community welfare fund as a financial burden rather than a benefit. and (3) Welfare independently managed by the LAOs, which relies heavily on the annual budget and the consideration of the local administrative council. Factors contributing to the success of welfare provision included community participation and collaboration between government agencies and local networks. Conversely, operational challenges faced by the LAOs included a lack of policy and vision among executives, legislative ambiguity, a shortage of elderly care personnel, and ineffective communication. Regarding the welfare received by the elderly, health welfare was the most accessible, followed by recreation, financial support, and social security, whereas housing welfare was the least accessible. Therefore, the provision of social welfare for the elderly should emphasize the integration of relevant agencies. Furthermore, diverse policy tools should be utilized to formulate LAO policies that genuinely align with the specific needs of the local elderly.

Keyword: Policy-mix, Social welfare, Elderly, Local administrative organizations

บทนำ

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นไปตามความต้องการของแต่ละช่วงวัย เพื่อความสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ในด้านกายภาพเช่นความเสื่อมถอยของสภาพร่างกายและสมรรถนะที่แตกต่างกันจะมีความต้องการการบริการด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน ในด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกับในเรื่องรายได้และความต้องการพึ่งพาทางการเงิน ด้านสังคมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละชุมชน โดยแนวทางการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรจัดให้มีความเหมาะสมตามช่วงวัย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มผู้สูงอายุได้ 3 ช่วงวัย (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จังหวัดนครปฐม, 2558) ได้แก่ วัยต้น (อายุ 60-69 ปี) เป็นกลุ่มที่สามารถทำงานและช่วยเหลือตัวเองได้ สวัสดิการที่เหมาะสมควรเน้นไปที่สวัสดิการด้านรายได้และการออม วัยกลาง (70-79 ปี) เป็น

กลุ่มที่มีความถดถอยด้านร่างกาย จึงควรเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ และวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) เป็นกลุ่มที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ

ในพื้นที่จังหวัดพะเยามีผู้สูงอายุ จำนวนประมาณ 109,790 คน เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 105,752 คน ซึ่งปัญหาของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในจังหวัดพะเยาคือ ปัญหาการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือติดเตียง มีจำนวน 2,382 คน ปัญหาผู้สูงอายุที่รับภาระดูแลบุคคลในครอบครัว เช่น ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง บุตรหลานและจิตเวช จำนวน 1,400 คน และปัญหาผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม จำนวน 114 คน (รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพะเยา, 2565) สำหรับโครงการสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดพะเยา ผู้สูงอายุทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่มีความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า โครงการฌาปนกิจ และสวัสดิการสังคมอื่น ๆ ทั้งในแง่สิทธิของตน กระบวนการ และขั้นตอน ยกเว้นกลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และอยู่ในพื้นที่ทางไกลยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการเบี้ยยังชีพ โดยในกลุ่มที่มีความเข้าใจและรู้จักโครงการเบี้ยยังชีพมีความพึงพอใจกับกระบวนการจ่ายเบี้ยยังชีพ แต่เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้มีความต้องการให้รัฐเพิ่มเบี้ยยังชีพมากขึ้นด้วย (วิชุดา สาธิตพร สติธธ ธนานิธิโชติ, ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, และสุนิสา ช่อแก้ว, 2560) นอกจากนี้ในด้านเศรษฐกิจแล้ว ในพื้นที่ยังมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในรูปแบบอื่น เช่น การตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุโดยชุมชน วัดหรือองค์กรทางศาสนา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ติดสังคม ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มกันเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา การดูแลตนเอง และการส่งเสริมอาชีพ (ประยงค์ จันทรแดง, 2561) กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ การบริการด้านสาธารณสุข (เกษแก้ว เสี่ยงเพราะ, นิศารัตน์ อุตตะมะ, ประกาศิต ทอนช่วย และสายฝน ผุดผ่อง, 2561) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ งานของ สุดสมัย สุดสมบูรณ์ วิรัตน์ และคณะ (2559) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุหลายรูปแบบ ได้แก่ การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ระบบบริหารจัดการตามนโยบายของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ จะเป็นการทำงานในลักษณะการทำงานแบบบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเตรียมความพร้อมของประชาชนเข้าสู่วัยสูงอายุ อีกทั้งงานวิจัยหลายชิ้นจะเป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุ (นงคราญ สุขเวชกรกิจ และดำเกิง อัสวสุนทรางกูร, 2564) แม้จะพบว่าปัจจัยความสำเร็จในการจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจะประกอบด้วย การจัดทำฐานข้อมูลการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุ (ปรณิกา มีครุณ และคณะ, 2564) แต่ยังคงขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปัญหาอุปสรรคของการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงมีหลายด้าน ได้แก่ การไม่กระจายอำนาจอย่างเต็มที่การขาดความเข้าใจในหน้าที่การจัดทำบริการสาธารณะ การกำหนดนโยบายของผู้นำในฝ่ายการเมือง (เกียรติก้อง มูลเมือง และคณะ, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุให้เหมาะสมผ่านกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในการศึกษาได้อาศัย 3 แนวคิดหลักในการอธิบาย ประกอบด้วย แนวคิดสวัสดิการสังคม (Social Welfare) อันเกี่ยวข้องกับ การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความเป็นธรรมและทั่วถึง การจัดระบบบริการสังคมถือเป็นสิ่งที่รัฐดำเนินการ เพื่อป้องกันปัญหาและพัฒนาส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม (กิตติพัฒน์ นนพัทธมดูล, 2554) ในการจัดสวัสดิการสังคมไม่ว่าจะเน้นกลไกใดในการจัดสวัสดิการสังคมหรือจัดทำนโยบายสังคมนั้นขึ้นอยู่กับว่าประเทศหรือสังคมนั้นยึดถืออุดมการณ์ใดในการจัดสวัสดิการสังคม หากเป็นสวัสดิการตาม

แนวคิดเสรีนิยมจะให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล แนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยสนับสนุนให้ทุกคนมีความเสมอภาคเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกันและมุ่งกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม โดยรัฐและเอกชนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในแนวคิดทางสายกลางของการจัดสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพไม่ได้หมายถึงการจัดสวัสดิการโดยรัฐเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดสวัสดิการที่เน้นผลิตภาพในสังคม โดยความร่วมมือของรัฐ ตลาด และครอบครัว ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการที่คำนึงถึงสิทธิทางสังคมอันเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลิตภาพ เพื่อการเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2562) แนวคิดเชิงนโยบายผสมผสาน (Policy Mix) มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมือเชิงนโยบายหลากหลายรูปแบบมีโครงสร้างการกำกับดูแลที่กระจายตัวและมีระดับการบริหารจัดการหลายระดับเพื่อใช้จัดการกับปัญหาเพื่อสร้างนวัตกรรมหรือการดัดแปลงนโยบายตามการปรับเปลี่ยนเป้าหมาย นโยบายผสมผสานจะมุ่งการประสานระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์อย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของส่วนประกอบที่มีส่งผลต่อผลลัพธ์นโยบาย (Kivimaa & Kem, 2016) แนวคิดการวัดคุณภาพชีวิตที่ดีขององค์การอนามัยโลก และเครื่องมือในการวัดการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเรียกว่า World Health Organization Quality of Life (WHOQOL) ได้แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย (Physical health) คือ ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน พลังงาน ความเจ็บปวดและการพึงพิงยา คุณภาพด้านจิตใจ (Psychological health) เป็นความพึงพอใจในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง ความคิด ความรู้สึก ความเครียด และภาพลักษณ์ของตนเอง คุณภาพด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตความสามารถในการเข้าถึงบริการ การเงิน ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (World Health Organization, 2023) จากแนวคิดดังกล่าวผู้เขียนได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงวัยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองพะเยา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาสวัสดิการสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยโดยกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการออกแบบการวิจัยผู้วิจัยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นักพัฒนาชุมชน ทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 แห่ง โดยในการคัดเลือกได้เลือกอปท. โดยรอบอำเภอเมืองพะเยา ซึ่งมีความแตกต่างในด้านขนาดและพื้นที่ที่แตกต่างกันตามลักษณะของความเป็นเมืองและชนบท นั่นคือ พื้นที่ที่มีความเป็นเมือง ประกอบด้วย เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลตำบลแม่กา และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส สำหรับพื้นที่ที่มีความเป็นชนบท ประกอบด้วย เทศบาลตำบลท่าจำปี เทศบาลตำบลบ้านใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย สำหรับกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่

ศึกษา เนื่องจากประชากรมีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการกำหนดโควตากลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละ 40 คน เพื่อตอบแบบสอบถามสำรวจความต้องการและการได้รับสวัสดิการสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือขึ้น 2 ประเภทเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย โดยเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทและแนวทางการจัดสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณจะเป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สำรวจความต้องการและการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงวัย ครอบคลุมครอบคลุมเนื้อหา 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพและการรักษา (2) ด้านการเงิน (3) ด้านที่พักอาศัย (4) ด้านกิจกรรมและนันทนาการ (5) ด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง และ (6) ด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็น โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ (Three-point Likert type scale) ตามแนวคิดของ Jacoby & Matell (1971) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินคือ ได้รับสวัสดิการมาก (3 คะแนน) ได้รับสวัสดิการระดับปานกลาง (2 คะแนน) และน้อยหรือไม่ได้รับเลย (1 คะแนน) นอกจากนี้ยังประกอบด้วยคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้ตอบเล่าเรื่องราว (Narrative) เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อเท็จจริงเชิงลึกประกอบในแต่ละด้าน ทั้งนี้ แบบสอบถามได้มีได้มีการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งข้อคำถามที่คัดเลือกมาใช้จริงมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้มีการพิจารณาและปรับปรุงความถูกต้องของข้อคำถาม และขอรับรองจริยธรรมการวิจัยเพื่อความถูกต้องของกระบวนการวิจัยและคุ้มครองสิทธิความปลอดภัยของอาสาสมัครที่เข้าร่วมวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประชุมทีมเพื่อกำหนดวันและชี้แจงแนวทางการจัดเก็บแบบสอบถามให้แก่ทีมวิจัย และในการลงพื้นที่ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมกับการแจกแบบสอบถามและพูดคุยแบบสนทนากับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนาแบบเล่าเรื่อง โดยวิธีการถอดความแบบคำต่อคำ (Verbatim Transcription) จากนั้นใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อจัดกลุ่มข้อมูล ตีความความหมายที่ซ่อนอยู่ และระบุประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นซ้ำ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพิจารณาข้อมูลจากหลากหลายมุมมอง ทั้งด้านแหล่งข้อมูลและแนวคิดทฤษฎี ซึ่งช่วยให้การตีความผลการวิจัยมีความรอบด้านและน่าเชื่อถือสูงสุด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลและระดับการได้รับสวัสดิการสังคมที่จัดสรรโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย

1. การดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงวัยโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมของ อบท. ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลตำบลแม่กา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส เทศบาลตำบลท่าจำปี เทศบาลตำบลบ้านใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่

ผ่านมา (พ.ศ. 2562-2567) การจัดสวัสดิการสังคมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดให้มีบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุใน 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) การจัดสวัสดิการภายใต้ภารกิจที่ถ่ายโอนจากส่วนกลาง กล่าวคือ อบท. ดำเนินการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยยึดถือเป็นภารกิจหลักในความรับผิดชอบของ อบท. ที่จะต้องดำเนินการกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนักพัฒนาชุมชนและมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่มานานกว่า 10 ปี แต่อาจจะมีการโยกย้ายมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในฐานะผู้ประสานงาน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านตามปฏิทินของหน่วยงาน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารรายละเอียดให้แก่ผู้สูงอายุได้ทราบ การรับลงทะเบียนผู้รับเบี้ยยังชีพ และการรายงานผลให้กับกรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยการเพิ่มข้อมูลในระบบสารสนเทศ ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลผู้สูงอายุที่เข้ามาติดต่อลงทะเบียน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่แท้จริงในพื้นที่ยังไม่ครบถ้วน เนื่องจากจะทราบเฉพาะจำนวนของผู้สูงอายุที่มาลงทะเบียนเท่านั้น แต่จะไม่ทราบจำนวนที่แท้จริงที่เป็นข้าราชการวัยเกษียณและผู้สูงอายุบางส่วนที่มีการย้ายที่อยู่จากพื้นที่อื่นมาอาศัยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้ยังมีภารกิจหน้าที่ที่มอบหมายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง แต่งตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสบกับการดำเนินงานที่ยากลำบากเนื่องจากไม่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ และขาดความชัดเจนในกฎระเบียบ เช่น ระเบียบของกองทุนหลักประกันสุขภาพ (สปสข.) จะมีการปรับเงินเดือนให้เงินเดือนแก่กลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Care Giver: CG) เป็นการจ่ายแบบรายเดือน ๆ ละประมาณ 5,000 บาท เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญที่ทำหน้าที่ดูแลต่อเนื่องที่บ้านตามแผนการดูแลรายบุคคล (Care Plan) ซึ่งยังไม่มีประกาศอย่างเป็นทางการและปัจจุบันบุคลากรได้รับค่าตอบแทนจากศูนย์สอมออีกในอัตรา 50-80 บาทต่อชั่วโมง ทำให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการในเรื่องนี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งหน่วยงานยังมีความต้องการบุคลากรเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันอัตราส่วน Care Giver ต่อผู้ป่วยติดเตียงอยู่ที่ 1:10 กล่าวคือ CG 1 คนต่อผู้ป่วยติดเตียงจำนวน 10 คน ซึ่งอาจจะดูแลไม่ทั่วถึง และขาดแรงจูงใจในการทำหน้าที่ดังกล่าว

(2) การจัดสวัสดิการร่วมกันในลักษณะเครือข่ายอันเป็นความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ได้แก่ การให้เงินสงเคราะห์หรือการให้ความช่วยเหลือของใช้ที่จำเป็นและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งพบปัญหาว่าการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง จนกระทั่งบางรายเสียชีวิตไปก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือ การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในรูปแบบการสนับสนุนด้านสุขภาพการส่งเสริมการออกกำลังกาย การเยี่ยมเยียนบ้านของกลุ่มอาสาสมัครอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การสนับสนุนกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุโดยมหาวิทยาลัยในพื้นที่ และการจัดอบรมส่งเสริมอาชีพของโรงเรียนการศึกษาคนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การสนับสนุนพื้นที่ในการจัดกิจกรรมจากวัดในชุมชนเป็นพื้นที่หรือที่ตั้งของชมรมผู้สูงอายุ รวมถึงการสนับสนุนในด้านสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการตรวจสุขภาพประจำปี ความร่วมมือของชุมชนกับเทศบาลในการสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน แต่ก็พบว่าสภาพของกองทุนฯ ปัจจุบัน บางกองทุนมีจำนวนสมาชิกลดลง บางกองทุนเริ่มมีปัญหาในเรื่องของรายได้เนื่องจากมีจำนวนผู้สูงอายุร่วมสมทบน้อยลงทุกปี จนกองทุนไม่มีเงินรายได้นำมาจ่ายให้แก่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกเก่าเสียชีวิตและไม่มีสมาชิกใหม่เข้าร่วมสมทบเพิ่มขึ้นบางกองทุนก็ยุบไป

นอกจากนี้ ยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเครือข่ายผู้สูงอายุ 25 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมในทุก ๆ ปี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากกลุ่มธุรกิจในพื้นที่และมูลนิธิต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าความร่วมมือดังกล่าวนี้เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งครอบคลุม

ในมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในการให้สวัสดิการการให้บริการนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้มีเพียงสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุเท่านั้นแต่ยังมุ่งจัดสวัสดิการสำหรับกลุ่มเปราะบางกลุ่มอื่นด้วย เช่น กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มผู้พิการ เป็นต้น

(3) การดำเนินงานสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุด้วยงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีความแตกต่างกันในแต่ละแห่ง เนื่องจากในบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้สูงอายุไม่มีปัญหาทางด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเงิน และด้านสุขภาพ พร้อมทั้งมีครอบครัวช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ผู้สูงอายุในบางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีความต้องการในด้านการเงินและที่อยู่อาศัย ทำให้ความต้องการของผู้สูงวัยมีความหลากหลาย ดังนั้น การจัดสรรทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม หากเป็นการใช้ทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองการพิจารณาตัดสินใจการใช้ทรัพยากรจะอยู่ภายใต้ดุลยพินิจของสภาท้องถิ่นในการให้ความเห็นชอบการดำเนินโครงการ เนื่องจากเหตุผลในด้านงบประมาณที่จำกัดและการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นการจัดสรรไปในทางโครงสร้างพื้นฐานมากกว่า ดังที่นักพัฒนาชุมชนท่านหนึ่งกล่าวว่า “สวัสดิการที่ผ่านสภาของ อบต. เองยังไม่มี การสนับสนุนโดยตรง” (สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชน, 2567) ทั้งนี้ สามารถแสดงข้อมูลการจัดสวัสดิการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (2562-2567)

สวัสดิการ	ทม. พะเยา	ทต. ท่าจำปี	ทต. แม่กา	ทต. บ้านใหม่	อบต. จำป่าหวาย	อบต. แม่ใส
ประเภท 1 สวัสดิการตามภารกิจ						
การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ประเภท 2 สวัสดิการร่วมกับหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และชุมชน						
กองทุนสวัสดิการชุมชน	✓	✓	n/a	✓	✓	✓
การพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุ และการส่งเสริมกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ	✓	✓	-	✓	✓	✓
การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย	✓	✓	✓	✓	-	✓
การช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ให้แก่ผู้สูงอายุยากไร้	✓	✓	✓	✓	-	✓
การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	✓	✓	-	✓	✓	✓
ประเภท 3 สวัสดิการโดย อบต.						
การอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ และบริการทางสังคม	✓	-	-	-	-	✓

*ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และตีความโดยผู้วิจัย

จะเห็นได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของ อบต. ส่วนใหญ่มีความหลากหลาย ซึ่งครอบคลุม 4 มิติตามกรอบการวิจัย ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง โดยครอบคลุมผู้สูงอายุ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มติดสังคม ติดบ้าน และติดเตียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและลดภาระครอบครัว อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา อบต. ทั้ง 6 แห่งนั้น การดำเนินงานของหลายองค์กรยังประสบปัญหาในด้านการขาดงบประมาณ บุคลากร และวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของฝ่ายบริหารท้องถิ่น (สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชน, 2567)

2. สวัสดิการที่ผู้สูงวัยได้รับในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2562-2567) และความต้องการของผู้สูงวัยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มผู้สูงวัยในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา จำนวน 228 คน ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 60.71 เป็นเพศชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 40.35 โดยมากกว่าครึ่งเป็นผู้สูงวัยที่มีอายุประมาณ 60-69 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 57.79 รองลงมาเป็นผู้สูงวัยอายุ 70-79 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.21 และอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.06 ผู้สูงวัยจำนวนมากมีครอบครัวแต่งงานและอยู่ด้วยกันมากที่สุด จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาไม่มีสถานภาพเป็นหม้าย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 17.59 มีสถานภาพโสด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.65 และมีสถานภาพแต่งงานและแยกกันอยู่น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.31

สำหรับการพักอาศัยนั้น ผู้สูงวัยส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว ได้แก่ ภรรยา สามัญ ลูกของตนเอง ลูกสะใภ้ และหลาน จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 74.12 รองลงมาอาศัยอยู่ตามลำพังที่บ้านของตนเอง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 อาศัยอยู่กับญาติคนรู้จักใกล้ชิด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 12.28 ทั้งนี้ ผู้สูงวัยในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 95.91 และมีจำนวนน้อยที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.09 ผลการศึกษาสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนหรือมีรายได้ต่ำกว่า 2,803 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 44.34 มีรายได้ 2,803 – 5,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.07 โดยแหล่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากเบี้ยผู้สูงอายุหรือสวัสดิการสังคมอื่นมากที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 37.97 รองลงมาได้แหล่งรายได้จากการทำงานที่บ้านหรือประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การค้าขาย การเย็บผ้า จักสาน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.16 รับจ้างทั่วไป จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.61 รายได้ที่ได้รับรับเงินจากลูก หลาน และญาติ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.55 ตามลำดับ ส่วนผู้สูงวัยที่มีรายได้จากเงินบำนาญมีน้อยที่สุดเพียงจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ อายุ สถานภาพ การพักอาศัย การศึกษา รายได้ และการประกอบอาชีพระหว่าง อบท. จะพบความแตกต่างของผู้สูงวัยระหว่าง อบท. กล่าวคือ เทศบาลเมืองมีผู้สูงวัยที่มีรายได้สูงกว่าผู้สูงวัยในพื้นที่อื่น อาจเนื่องจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพข้าราชการในอดีตที่มีรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและทำงานอิสระที่บ้าน รับจ้าง หรือค้าขาย

ผลการสำรวจเกี่ยวกับสวัสดิการที่เคยได้รับและสวัสดิการที่ต้องการใน 6 ด้าน พบว่า ผู้สูงวัยได้รับการสวัสดิการที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านสุขภาพและการรักษา ถือเป็นสวัสดิการที่ได้รับมากที่สุดคือ ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.50 รองลงมาคือ ด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 ด้านการเงิน และความมั่นคงทางสังคม ขณะที่สวัสดิการที่ได้รับน้อยที่สุดคือ ด้านที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 โดยสามารถแสดงรายละเอียดของสวัสดิการในแต่ละด้านตามลำดับได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปค่าเฉลี่ยโดยรวมสวัสดิการที่ผู้สูงวัยได้รับในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567

ลำดับ	สวัสดิการ	ค่าเฉลี่ย	การประเมินค่า
1	ด้านสุขภาพและการรักษา	2.50	ได้รับสวัสดิการมาก/ต่อเนื่อง
2	ด้านกิจกรรมและนันทนาการ	2.16	ได้รับสวัสดิการบ้าง
3	ด้านการเงิน	2.04	ได้รับสวัสดิการบ้าง
4	ด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็น	1.95	ได้รับสวัสดิการบ้าง
5	ด้านความมั่นคงทางสังคมและความคุ้มครอง	1.86	ได้รับสวัสดิการบ้าง
6	ด้านที่พักอาศัย	1.38	ได้รับน้อย/ไม่ได้รับเลย

สำหรับรายละเอียดในแต่ละด้านนั้น จะพบว่า ในด้านสุขภาพและการรักษา ผู้สูงวัยได้รับสวัสดิการในด้านสุขภาพและการรักษามากที่สุดโดยเฉพาะในการตรวจสุขภาพประจำปีจากสถานีนามัย/รพ.สต./รพ. ที่มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 2.62 ผู้สูงวัยเข้าถึงการได้รับสวัสดิการจากเบี้ยผู้สูงอายุซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการตามแนวนโยบายของภาครัฐ ส่วนกลางมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ด้านกิจกรรมนันทนาการส่วนมากผู้สูงวัยเห็นว่าได้รับการสนับสนุนในเรื่องสถานที่ออกกำลังกายมากที่สุดในด้านนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 ส่วนในด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง ผู้สูงวัยได้รับข้อมูลข่าวสารภายในชุมชนเกี่ยวกับสิทธิมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 แต่การให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองยังอยู่ในระดับที่น้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.56 ซึ่งผู้สูงวัยได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการให้การได้รับความรู้ทางกฎหมายและการเอาตัวรอดจากมิจฉาชีพ สำหรับสวัสดิการในการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ผู้สูงวัยส่วนมากจะได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 โดยสามารถแสดงค่าเฉลี่ยได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยสวัสดิการที่ผู้สูงวัยได้รับในแต่ละด้านในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567

สวัสดิการ	ทม. พะเยา	ทต. แม่กา	ทต. สันป่าม่วง	ทต. บ้านใหม่	อบต. จำป่าหวาย	อบต. บ้านตุ่น	อบต. แม่ใส	ค่าเฉลี่ย	ระดับการ ประเมิน
1. ด้านสุขภาพและการรักษา									
1.1 การตรวจสอบสุขภาพประจำปีจากสถานี อนามัย/รพ.สต./รพ.	2.67	2.16	2.75	2.69	2.76	2.68	2.65	2.62	มาก
1.2 การรับคำแนะนำด้านโภชนาการและการ ดำเนินชีวิต	3.00	1.94	2.25	2.54	2.18	2.61	2.48	2.43	มาก
1.3 สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล	3.00	1.92	2.25	2.62	2.18	2.55	2.57	2.44	มาก
2. ด้านการเงิน									
2.1 เบี้ยผู้สูงอายุ	1.33	2.87	3.00	3.00	2.88	2.75	2.89	2.67	มาก
2.2 การออมเงินกับกองทุนการออมแห่งชาติ	1.00	1.69	1.88	1.62	1.82	2.27	2.19	1.78	ปานกลาง
2.3 สวัสดิการจาก อบท.	1.00	1.76	1.75	2.38	1.59	1.82	1.41	1.67	น้อย
3. ด้านที่พักอาศัย									
3.1 การสนับสนุนการปรับปรุงที่พักให้ถูก สุขลักษณะโดย อบท.	1.00	1.635	2.50	2.08	1.76	1.55	1.63	1.74	ปานกลาง
3.2 การให้เข้าพักบ้านพักผู้สูงอายุ	1.00	1.19	1.75	1.00	1.00	1.30	1.21	1.21	น้อย
3.3 สวัสดิการจากหน่วยงานสถาบันอื่น เช่น พอช.	1.00	1.18	1.75	1.00	1.00	1.27	1.22	1.20	น้อย

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยสวัสดิการที่ผู้สูงวัยได้รับในแต่ละด้านในระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567 (ต่อ)

สวัสดิการ	ทม. พะเยา	ทต. แม่กา	ทต. สันป่าม่วง	ทต. บ้านใหม่	อบต. จำป่าหวาย	อบต. บ้านตุ่น	อบต. แม่ใส	ค่าเฉลี่ย	ระดับการ ประเมิน
4. ด้านกิจกรรมและนันทนาการ									
4.1 การสนับสนุนให้เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ	1.67	1.79	2.88	2.08	1.76	2.39	2.25	2.12	ปานกลาง
4.2 การสนับสนุนสถานที่ออกกำลังกาย	3.00	1.75	2.63	2.23	1.65	2.41	1.95	2.23	ปานกลาง
4.3 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น งานศิลปวัฒนธรรม	1.67	1.92	2.38	2.23	1.94	2.57	2.13	2.12	ปานกลาง
5. ด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง									
5.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารภายในชุมชนเกี่ยวกับ สิทธิ	3.00	1.91	2.38	2.15	1.41	2.50	2.54	2.27	ปานกลาง
5.2 การให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย	2.33	1.52	1.25	1.15	1.24	1.73	1.70	1.56	น้อย
5.3 การได้รับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความ คุ้มครอง	1.67	1.57	2.13	1.38	1.29	2.23	1.92	1.70	ปานกลาง
6. ด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็น									
6.1 การพัฒนาทักษะการใช้สื่อออนไลน์	2.00	1.46	2.25	1.62	1.47	1.66	1.73	1.74	ปานกลาง
6.2 การอบรมทักษะทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มรายได้	2.00	1.275	1.75	1.46	1.29	1.93	1.63	1.62	น้อย
6.3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้	2.00	1.38	2.25	2.23	1.59	2.14	1.63	1.89	ปานกลาง

ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากคำถามปลายเปิดจากการสัมภาษณ์ผู้สูงวัยเกี่ยวกับความต้องการในแต่ละด้านของผู้สูงวัยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านสุขภาพและการรักษา อยากให้มีการแนะนำสวัสดิการด้านสุขภาพเบื้องต้น เพิ่มเข้าถึงชุมชน เช่น การทำทันตกรรมสำหรับผู้สูงวัย อยากให้มีการปรับปรุงการบริการรักษาที่สะดวกสบาย รวดเร็ว การจัดพื้นที่สำหรับการออกกำลังกายให้มากขึ้น เป็นต้น

(2) ด้านการเงิน การเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เท่ากัน และการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงวัยในพื้นที่

(3) ด้านที่พักอาศัย ผู้สูงวัยมีความต้องการในบางกรณี เช่น การสนับสนุนค่าน้ำค่าไฟ กรณีที่มีภัยพิบัติจากภัยธรรมชาติก็อยากให้มีความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง เป็นต้น

(4) ด้านกิจกรรมและนันทนาการ ผู้สูงวัยในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน บางกลุ่มไม่มีความต้องการในด้านกิจกรรมและนันทนาการเลย และควรมีกิจกรรมที่เพศชายสามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมนวดผ่อนคลายสำหรับผู้สูงวัยติดบ้าน เป็นต้น

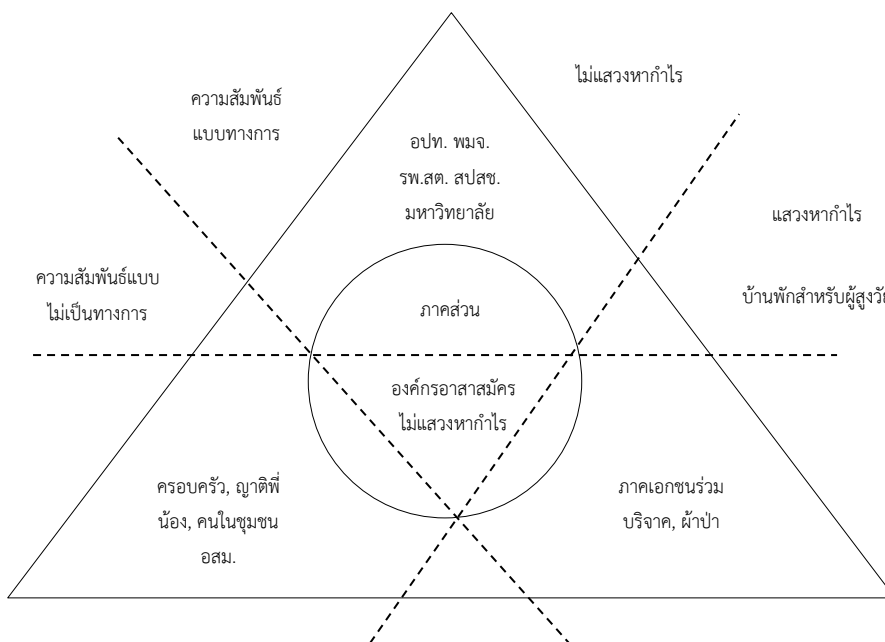
(5) ด้านความมั่นคงทางสังคมและการคุ้มครอง ผู้สูงวัยมีความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามาดูแลให้ความรู้เกี่ยวกับมิจฉาชีพ ยาเสพติด และกระจายข่าวสารข่าวสารบ้านเมืองในปัจจุบัน รวมถึงควรมีการแจ้งเบอร์ดติดต่อฉุกเฉินตามหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถจัดการการแก้ไขได้ทันหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงมีการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เช่น การจัดให้มีการตรวจตราหมู่บ้านตอนกลางคืน การเพิ่มไฟฟ้าให้มีความสว่างมากขึ้น เป็นต้น

(6) ด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เนื่องจากผู้สูงวัยในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ จึงอยากให้ อปท. ส่งเสริมการหารายได้เพิ่มกับชุมชน การพัฒนาต่อยอด วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะการเกษตร การปลูกผักสวนครัว การทำขนมไทยอย่างขนมบัวลอย สานผักตบชวา เลี้ยงไหม ทอผ้า เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้สูงวัยยังเสนอแนะให้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น ผู้นำชุมชน เสียงตามสาย และสื่อโทรทัศน์ ดังจะเห็นได้ว่า ผู้สูงวัยส่วนมากรับข่าวสารจากผู้นำชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 18.50 และได้รับข่าวสารจากเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 12.78 และได้รับข่าวน้อยที่สุดคือสื่อวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 1.32

3. การพัฒนาสวัสดิการสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยโดยกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงวัยในระดับท้องถิ่นควรอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน การบูรณาการภาคีเครือข่าย และการมีนโยบายท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงวัยอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดการบริหารจัดการสวัสดิการแบบผสมผสานของ Evers & Laville (2004) โดยแต่ละภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไร ความเป็นทางการและไม่เป็นทางการสามารถดำเนินการร่วมกันด้วยการอาศัยทรัพยากรในด้านงบประมาณ กำลังคน และระเบียบกฎหมายอย่างสมดุลกันเพื่อจัดสวัสดิการแบบผสมผสานได้ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นความร่วมมือในการจัดสวัสดิการแบบผสมผสานได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 ตัวแบบสวัสดิการแบบผสม (ปรับโดยผู้เขียนจาก Evers & Laville (2004)

จากรูปภาพสามารถอธิบายสวัสดิการผสมผสานตามกระแสแนวคิดการกระจายอำนาจในการจัดสวัสดิการท้องถิ่นและความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ โดยประมวลรวมกับผลการศึกษาที่พบ ได้ดังนี้

1. ในส่วนของภาครัฐความเป็นทางการของ อปท. จะต้องเตรียมหน่วยงานให้พร้อมทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณอย่างเพียงพอในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในพื้นที่จัดลำดับผู้สูงอายุตามความจำเป็นเร่งด่วนเนื่องจากผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคควรนำเสนอแก้ไขในเชิงนโยบายเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรสามารถบรรลุผลในการดำเนินการจัดสวัสดิการได้ รวมถึงพัฒนาศักยภาพบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ แกนนำผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง มีปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ด้านการถ่ายทอดทักษะความรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคม การสอนทักษะอาชีพจากภูมิปัญญา โดยอาศัยทรัพยากรในพื้นที่ที่ของ อปท. ที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ของเทศบาลเมืองพะเยา ควรมีการพัฒนาคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุแต่ละชุมชนให้เกิดเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการบริหารงานพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชน

2. การบูรณาการงานกับส่วนราชการภายใน และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รพ.สต. พมจ. ชุมชน หรือสม. และกลไกคณะทำงานบูรณาการผู้สูงอายุระดับพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการควบคู่กับความเป็นทางการเพื่อสื่อสารและเข้าถึงผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนและญาติร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม เช่น การสนับสนุนการดูแลสุขภาพของตนเองโดยเริ่มตั้งแต่วัยก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุ เพื่อลดภาวะการนำไปสู่การเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังหรือติดเตียงในอนาคต รวมถึงการขยายแผนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมทุกด้านทุกประเภทอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง และติดสังคม ครอบคลุมทั้ง 5 มิติให้ดียิ่งขึ้นทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ ด้วยการอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และนวัตกรรม รวมทั้งมิติ

ด้านบริการและการจัดสวัสดิการทางสังคมในการคุ้มครอง ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การดำเนินการจัดสวัสดิการร่วมกับภาคเอกชน ซึ่งผู้สูงอายุในพื้นที่ อบต. บางแห่งไม่สามารถรอภาครัฐในการสนับสนุนช่วยเหลือทรัพยากรได้อย่างทั่วถึงด้วยงบประมาณที่จำกัด การดำเนินกิจกรรมที่ทานมาไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุนในการจัดกิจกรรมกีฬา หรือการทอดผ้าป่าสิ่งของอุปกรณ์ช่วยเหลือสามารถช่วยให้สวัสดิการล่าช้าสามารถกระจายได้ถึงผู้สูงอายุได้เร็วขึ้นและทั่วถึงมากขึ้นได้

สรุปและอภิปรายผล

1. การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของ อบต. จากผลการศึกษาทำให้เห็นว่า อบต. ได้จัดสวัสดิการผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมครบทุกมิติ อาทิ การให้เงินสงเคราะห์ การฝึกอาชีพ และการเยี่ยมบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการเชิงองค์รวม (holistic welfare) ที่เน้นครอบคลุมทั้งด้านการเงิน การดูแลถึงบ้าน การส่งเสริมชมรมผู้สูงอายุ และการฝึกอบรมอาชีพ ตลอดจนการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ซึ่งยืนยันโดยการศึกษาของ Phuchit & Chaiwat (2025) ที่ชี้ว่า ระบบสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลสุขภาพกายอย่างครอบคลุม ทั้งด้านโภชนาการที่เหมาะสม การออกกำลังกาย และสุขภาพจิตที่ดี ด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุต้องมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุต้องมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ด้านการทำงานและรายได้ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สนับสนุนการพัฒนาอาชีพ และช่วยให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และด้านความมั่นคงทางสังคม หมายถึง การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษและมีความปลอดภัย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรส่งเสริมโปรแกรมสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมสำหรับผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความต้องการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ยั่งยืนอย่างรอบด้านและบูรณาการเป็นไปตามการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิด World Health Organization Quality of Life (WHOQOL) ขององค์การอนามัยโลก อย่างไรก็ตาม ความยั่งยืนของบริการเหล่านี้ยังขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายและทรัพยากรบุคคลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่เข้าใจกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่า อบต. ได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะในมิติของสุขภาพและการรักษา ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจในด้านสุขภาพให้แก่ รพ.สต. อย่างไรก็ตาม ในด้านของการสร้างรายได้และด้านที่อยู่อาศัยซึ่งมีค่าเฉลี่ยในลำดับรอง

2. การออกแบบนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุ จึงประกอบด้วยการวางกรอบแนวคิดร่วม (policy frame) บทบาทอำนาจหน้าที่เชิงกฎหมายและทรัพยากร และการจัดตั้งระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกันระหว่างระดับชาติและท้องถิ่น โดยปัจจุบันนโยบายจากรัฐบาลกลาง เช่น เป้ายังชีพผู้สูงอายุ เป็นต้น และพื้นฐานสำคัญคือการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจในการปรับปรุงรายละเอียดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมเสริมรายได้จากการจำหน่ายสินค้า หรือการสนับสนุนด้านสุขภาพเฉพาะโรคที่พบบ่อยในพื้นที่ เป็นต้น ดังแสดงแผนภาพความเชื่อมโยงของการจัดสวัสดิการในเชิงนโยบายได้ดังนี้ นโยบายผู้สูงอายุในประเทศไทย กล่าวได้ว่า แนวทางของรัฐไทยในระดับชาติผ่านแผนผู้สูงอายุและยุทธศาสตร์ระดับชาติมีความชัดเจนในด้านการส่งเสริมสุขภาพและการมีส่วนร่วมทางสังคม จากบทบาทภาคส่วนกลางไปยังท้องถิ่น ตอบโจทย์เป้าหมายในการดูแลผู้สูงอายุให้เป็นคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การดำเนินงานจริงยังเผชิญปัญหาการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้สูงอายุ และบางมาตรการยังขาดความยืดหยุ่นในการแก้ไขตามบริบทพื้นที่ การผสมผสานแผนระดับชาติให้เชื่อมกับกิจกรรมระดับท้องถิ่นจึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดการตอบโจทย์ตามเป้าหมายในเชิง

พื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า การจัดสวัสดิการโดยยึดหลักการบูรณาการจากหลายภาคี รัฐ ชุมชน เอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน เช่นเดียวกับแนวทางที่ Siriwan (2024) ได้เสนอแนะแนวโน้มการออกแบบนโยบายผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่นที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคี และการสร้างกระบวนการที่ชัดเจนทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการ กระบวนการนี้ช่วยให้กำหนดนโยบายได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุจริงในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนสร้างความชัดเจนในการสื่อสาร ตั้งแต่การจัดทำโครงสร้าง จัดสรรงบประมาณ ไปจนถึงการประเมินผล ดังนั้น การเชื่อมโยงนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายระดับชาติ เช่น แนวคิด “เมืองสูงวัย” (Age-friendly City) เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความต่อเนื่องของระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงเร็ว โดย อปท.ควรมีระบบสารสนเทศและการใช้ฐานข้อมูลเชิงลึก (data-driven policy) เพื่อปรับตัวเชิงยุทธศาสตร์อันจะช่วยสร้างระบบสวัสดิการที่ยั่งยืน ครอบคลุม และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่มีรายได้จำกัด และพึ่งพิงเงินเบี้ยยังชีพรัฐบาลเป็นหลัก ขณะที่ความต้องการด้านสวัสดิการครอบคลุมหลายมิติโดยเฉพาะด้านสุขภาพ การสร้างรายได้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตรงกับผลการศึกษาของ Nutley (2026) ที่ระบุว่า ที่ระบุไว้ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม และความปลอดภัยในชุมชน (environmental satisfaction) มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มสูงวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การจัดสวัสดิการสังคมตามแผนยุทธศาสตร์ของ อปท. จากผลการศึกษาพบว่า แม้บุคลากรจะตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติตามกฎหมายและตามหน้าที่ แต่ยังคงขาดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่จึงเป็นไปในลักษณะงานประจำที่ได้รับมอบหมายมากกว่าการจะออกแบบทางเลือกหรือข้อเสนอแนะนโยบายในอนาคต

2. จากข้อมูลที่สำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ จะพบว่า ผู้สูงวัยมีความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น และยังสะท้อนช่องว่างความใกล้ชิดของผู้สูงวัยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตอบสนองความต้องการ ดังนั้น อปท. จำเป็นต้องปรับบทบาทในการทำงานเชิงรุก เพื่อให้เข้าใจความต้องการของผู้สูงวัยมากขึ้นตามความแตกต่างในปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ กลุ่มอายุ และรายได้ที่แตกต่างกัน รวมถึงการปรับบทบาทของหน่วยงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงวัยในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาคที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของ อปท. เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีความต้องการให้สนับสนุนทรัพยากรสิ่งจำเป็นและงบประมาณให้เพียงพอกับการตอบสนองความต้องการที่ทันการณ่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ทราบสถานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงวัย ดังนั้น หากจะพัฒนาสวัสดิการในอนาคตสามารถที่จะใช้ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาในด้าน

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการปฏิบัติการเชิงรุกต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2567

เอกสารอ้างอิง

กิตติพัฒน์ นนทปัทมดูล. (2554). นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กิตติพัฒน์ นนทปัทมดูล. (2562). สวัสดิการที่เน้นผลผลิตภาพและสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองกับการลดความเหลื่อมล้ำ. ใน *หนังสือรวมบทความเนื่องในวโรกาสครบ 66 ปี สังคมสงเคราะห์และสวัสดิการ: การปลดล็อกความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน* (น. 14-27). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกษแก้ว เสียงเพราะ, นิศารัตน์ อุตตะมะ, ประกาศิต ทอนช่วย และสายฝน ผุดผ่อง. (2561). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชนต่อการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวมให้กับผู้สูงอายุในชุมชนชนบทของจังหวัดพะเยา. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 48(2), 113-126.

เกียรติก้อง มูลเมือง, ปาณัสมักญ์ เจิมพิพัฒน์ และบุญมาก กันหาสาย. (2567). ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบล. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4), 99-112.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/267646/183426>

นงคราญ สุขเววารกิจ และดำเกิง อัสสุนทรางกูร. (2564). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(1), 39-51.

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/252574/171543>

ปรณิภา มีครุณ, อรุณ รักธรรม, เพ็ญศรี ฉิรินัง และศิริพร แยมนิล. (2564). นโยบายสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์*, 9(2), 28-38.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/246215/169444>

ประยงค์ จันทรแดง. (2561). การดูแลผู้สูงอายุตามแนวพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุในวัดเขตตำบลแม่กา อ.เมือง จ.พะเยา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 26(52), 28-48.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/146042/107738>

รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดพะเยา. (2565). สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา กลุ่มนโยบายและวิชาการ. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20220920160640.pdf

- วิชุดา สาธิตพร, สติธร ธนานิธิโชติ, ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ และสุนิสา ช่อแก้ว. (2560). การสร้างความชอบธรรมทางสังคมผ่านนโยบายสวัสดิการสังคม: กรณีศึกษาการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. *สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 10(1), 54-83.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ombudsman/article/view/166900>
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จังหวัดนครปฐม. (2558). *รายงานการวิจัยสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุดสมัย สุดสมบูรณ์, วิรัตน์ ธรรมาภรณ์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี และบุญญพัฒน์ ไชยเมล์. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(1), 121-127.
https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/82452/65531
- Evers, A., & Laville, J. L. (2004). *Defining the third sector in Europe*. The third sector in Europe. Edward Elgar Publishing.
- Jacoby, J., & Matell, M. S. (1971). Three-point Likert scales are good enough. *Journal of Marketing Research*, 8(4), 495-500.
- Kivimaa, P., & Kern, F. (2016). Creative destruction or mere niche support? Innovation policy mixes for sustainability transitions. *Research policy*, 45(1), 205-217.
<https://doi.org/10.1016/j.respol.2015.09.008>
- Nutley, A. (2026). Assessing the impact of environmental satisfaction on the Quality of Life of elderly residents in a rural village of northern Thailand. *Journal of Urban Design*, 31(1), 154-178. <https://doi.org/10.1080/13574809.2025.2486045>
- Phuchit, P. & Chaiwat, P. (2025). The elderly welfare management of local administrative government organizations in Thailand. *International Journal on Research and Development -A Management Review*, 14(1), 21-28.
<https://doi.org/10.65521/ijrdmr.v14i1.102>
- Siriwan, L. (2024). A guideline for local elderly policy development in Thailand. *Asia Social Issues*, 17(6), 1-18. <https://doi.org/10.48048/asi.2024.264840>
- World Health Organization. (2023). *Ageing and health country profile 2023: Thailand*.
<https://cdn.who.int/media/docs/default-source/searo/ageing-and-health/thailand.pdf>.